

JINOIY DAROMADLARNI LEGALLASHTIRISHGA ALOQADOR JINOYATLARNING KRIMINALISTIK TAVSIFI

Raximov Nodirbek Mutalliyevich
Namangan Davlat Universiteti
Yuridik fakulteti o'qituvchisi

Annotatsiya: ushbu maqolada jinoiy daromadlarni legallashtirishga aloqador jinoyatlarning kriminalistik tavsifi, shuningdek, jinoiy daromadlarni legallashtirish daromad olishning jinoiy manbalari, ularni saqlash va yashirish shakllari, vaqtning davomiyligi, legallashtirish shartlari yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: kriminalistik tavsif, jinoyat hodisasi, iqtisodiyotning real sektorlari, daromad olishning jinoiy manbalari, jinoiy daromadlarni legallashtirishning bosqichlari, latent jinoyatchilik

КРИМИНОЛОГИЧЕСКАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ПРЕСТУПЛЕНИЙ, СВЯЗАННЫХ С ОТМЫВАНИЕМ ДЕНЕГ

Рахимов Нодирбек Муталлиевич
Учитель Наманганского государственного
Университета Юридического
Факультета

Аннотация: в данной статье дана криминалистическая характеристика преступлений, связанных с легализацией преступных доходов, а также криминальные источники доходов от легализации преступных доходов, формы их хранения и сокрытия, продолжительность времени, условия легализация.

Ключевые слова: криминологическая характеристика, феномен преступности, реальные отрасли экономики, криминальные источники доходов, этапы легализации преступных доходов, латентная преступность.

Criminological characteristics of crimes related to money laundering

Rakhimov Nodirbek Mutallievich

Abstract: this article provides a forensic description of crimes related to the legalization of criminal proceeds, as well as criminal sources of income from the legalization of criminal proceeds, forms of their storage and concealment, duration of time, conditions of legalization.

Key words: criminological characteristics, crime phenomenon, real sectors of the economy, criminal sources of income, stages of legalization of criminal proceeds, latent crime.

Jinoiy daromadlarni legallashtirishga aloqador jinoyatlarning kriminalistik tavsifi o'ziga xos manbalarga ega. Ma'lumot manbalari sodir etilgan jinoyatning ob'yektiv, sub'yektiv va xususiy belgilari ayrim elementlari hamda holatlariga taalluqli bo'ladi. Lekin bunday ma'lumot manbalari sodir etilgan jinoyat turiga ko'ra o'zaro farq qiladi. Asosan bu farq jinoyat hodisasi (vaqti, joyi, jinoyat predmetini tayyorlash va olish manbai), voqea joyida vujudga kelgan moddiy xotiradagi (intellektual) izlar, jinoyatni sodir etish va uning oqibatlarini yashirish usullari hamda motiv va maqsadi haqidagi ma'lumot manbalarida yaqqol ko'zga tashlanadi. Mavjud farq, o'z navbatida jinoyatlarning kriminalistik tavsifiga bevosita ta'sir ko'rsatib, ularning har birini o'rganishga alohida yondashuvni taqozo qiladi.

Jinoiy daromadlarni legallashtirish amaliyotini o'rganish doimo butun jarayonni alohida bosqichlarga bo'lishga imkon bermaydi, chunki ko'pincha bir necha bosqichlar birlashtiriladi, masalan, jinoiy daromadlarni joylashtirish va bo'lish jarayonlari, jinoiy pul mablag'larini shakllantirish va iqtisodiyotning real sektorlariga qaytarish.

Jinoiy daromadlarni legallashtirish bilan bog'liq jinoiy faoliyat, asosan, moliyaviy bitimlar, oldi-sotdi bitimlari, kreditlar, investitsiyalar, tadbirkorlik faoliyati va soxta xo'jalik faoliyatlari davomida amalga oshiriladi. Jinoiy daromadlarni legallashtirishni kriminalistik jihatdan aniqlashning eng muhim elementlaridan biri bo'lib, qoida tariqasida legallashtirish ketma-ket (ba'zan bir vaqtda) sodir etiladigan harakatlar majmuidan iboratdir.

Ta'kidlanganidek, jinoiy daromadlarni legallashtirish daromad olishning jinoiy manbalari, ularni saqlash va yashirish shakllari, joyi, vaqtning davomiyligi, legallashtirish shartlari, ishtirokchilar va legallashtirish jarayonida parallel ravishda amalga oshirilgan boshqa jinoyatlar bilan o'zaro bog'liqlik darajasini belgilash

muhim.

Jinoiy daromadlarni legallashtirish alohida jinoyat sifatida bozor iqtisodiyotiga o'tish davrida shakllanib, ularning muntazamliligi mulkning boshqa turlariga va davlat mulkiga egalik huquqi bilan bir qatorda iqtisodiy faoliyatning barcha sohalarida to'la va faol ishtirok etishi bilan bog'liq.

Sharqiy Sibir davlat texnologiya va menejment universiteti jinoyat huquqi fanlari kafedrasida dotsenti, yuridik fanlar nomzodi Jambalov Dmitriy Bairovichning "Jinoiy yo'llar bilan olingan daromadlarni qonuniylashtirish (yuvish)ning sud-tibbiy xarakteristikalarini" nomli maqolasida quyidagi fikrlar bayon qilingan.

Xususan, jinoiy faoliyatdan olingan daromadlarni legallashtirish bilan bog'liq jinoyatlarni tergov qilishda tergov bo'linmalarining samaradorligini oshirish shartlaridan biri ularni tergov qilishning samarali metodologiyasini ishlab chiqish hisoblanadi. Bunday usullarni ishlab chiqish chora-tadbirlari jinoyatning sud-tibbiy belgilarini aniqlash va ochish bilan bog'liq masalalarni o'rganishni o'z ichiga oladi.

Samarali va amaliy talabga ega bo'lgan tergov metodologiyasini ishlab chiqish zarurati tergov organlari tomonidan qonuniylashtirish belgilarining noaniq talqini va odatiy tergov holatlarini hal qilishda yagona yondashuvning yo'qligi bilan bog'liq.

Jambalov Dmitriy Bairovich tadqiqotida tadqiqotning maqsadi jinoyatning sud-tibbiy belgilarining asosiy elementlarini, shuningdek, jinoiy daromadlarni legallashtirishning bosqichlarini (bosqichlarini) ajratib ko'rsatish va ko'rib chiqishdan iboratligi, ularga erishish uchun quyidagi vazifalarni hal qilish kerakligiga alohida e'tibor qaratgan:

- 1) kriminalistik xususiyat elementlarini shakllantirishga yondashuvlarni ko'rib chiqish;
- 2) jinoiy daromadlarni legallashtirish bosqichlarini ajratib ko'rsatish;
- 3) jinoyat sodir etishning odatiy usullarini aniqlash va asoslash bo'yicha mualliflarning pozitsiyalarini tahlil qilish;
- 4) oldingi muammolarni hal qilish asosida jinoyatning kriminalistik belgilarining asosiy elementlarini ko'rib chiqish.

O'rganish natijasida hozirgi vaqtda ko'rib chiqilayotgan jinoyatning kriminalistik belgilarining elementlarini shakllantirishga yagona yondashuv mavjud emasligi aniqlandi. Ayrim mualliflar bunday elementlar qatoriga jinoyatlarning aksariyat turlari uchun an'anaviy kriminalistik belgilarning elementlarini, masalan: jinoyat ob'yekti va predmeti to'g'risidagi ma'lumotlar; jinoyat sodir etish usullari haqida; jinoyat sodir etilgan joy va vaqt haqida; jinoyatchining shaxsi to'g'risida; jinoyatning tipik izlarini kiritadilar.

Boshqa tadqiqotchilar jinoiy daromadlarni legallashtirishning bosqichlarini (bosqichlarini) tavsiflash nuqtai nazaridan sud-tibbiyot xususiyatlarini ochib beradilar, bu qonuniylashtirish faktlarini dinamikada (rivojlanishda) ko'rsatishga imkon beradi.

Ammo ko'proq ma'lumot mazmuni uchun nafaqat sud-tibbiy xususiyatlarning elementlarini ochib berish, balki ushbu elementlarni qonuniylashtirishning muayyan bosqichlari bilan bog'lashga harakat qilish tavsiya etiladi. Bunday yondashuv jinoyatning dinamikasini ham, qonuniylashtirishning muayyan bosqichlaridagi unsurlarning mazmunini ham ochib beradi. Bu, birinchi navbatda, jinoyatning predmeti, usuli va mazmuni to'g'risidagi ma'lumotlarga, shuningdek, muayyan legallashtirish operatsiyalari natijasida hosil bo'lgan izlarga taalluqlidir. Shuni ta'kidlash kerakki, jinoiy daromadlarni qonuniylashtirishning sud-tibbiy xususiyatlarining o'xshash tavsifi, unda bosqich va element yondashuvlarini birlashtirish S.K. Krepisheva tomonidan taklif qilingan.

Jinoiy daromadlarni qonuniylashtirish bosqichlarini nafaqat kriminalistik belgilarning an'anaviy elementlari bilan, balki muayyan jinoiy tashkilot faoliyati bilan ham bog'liq holda ko'rib chiqish maqsadga muvofiqdir.

Ko'rib chiqilayotgan muammoni o'rganayotgan mualliflarning ko'pchiligi bir ovozdan jinoiy daromadlarni legallashtirish faktlari, qoida tariqasida, jinoiy guruhlar tomonidan sodir etilganligi va qonuniylashtirish jinoiy kapital aylanishining yakuniy bosqichidir. Shunday qilib, tadqiqot natijalari Yu.I. Selivanovskaya jinoiy yo'l bilan olingan pul mablag'larini yoki boshqa mol-mulkni legallashtirish (yuvish) uyushgan guruhlarining iqtisodiy sohadagi jinoiy faoliyatining ikkita asosiy yo'nalishlaridan biri ekanligini ta'kidlaydi. R.V. Jubrin ta'kidlaganidek, "...jinoiy daromadlarni legallashtirishdan olingan moliyaviy yordam tufayli transmilliy uyushgan jinoyatchilik

mavjud". E.V. Shcheglovaning so'zlariga ko'ra, jinoiy daromadlarni legallashtirishga qarshi kurashish uyushgan jinoyatchilikka qarshi kurashning ustuvor yo'nalishlaridan biridir.[1]

Jinoiy daromadlarni qonuniylashtirishning asosiy belgilari quyidagilardan iborat:

- ilgari sodir etilgan jinoyatni sodir etish, buning natijasida darhol tasarruf etish mumkin bo'lmagan moddiy ne'matlar olinadi;
- jinoiy daromadlar bilan bog'liq harakatlar, agar ularning maqsadi ushbu daromadlarga egalik qilish, ulardan foydalanish yoki ularni tasarruf etishga huquqiy shakl berish bo'lsa;
- jinoiy daromadlarning kelib chiqish izlarini yashirish;
- noqonuniy daromad olgan shaxslarni yashirish va daromadlarni legallashtirish jarayonini boshlash;
- daromadning qonuniyligi ko'rinishini yaratish;
- soliqdan qochish;
- noqonuniy manbalardan olingan mablag'lardan tezkor foydalanish imkoniyatini yaratish;
- jinoiy daromadlarni yuridik biznesga xavfsiz investitsiya qilish uchun shart-sharoitlarni ta'minlash va boshqalar.

Jinoiy daromadlarni legallashtirish har qanday jinoiy faoliyatning tarkibiy qismi, jinoiy iqtisodiy siklning asosiy elementi - jinoiy iqtisodiy faoliyatni amalga oshirish va doimiy yangilash uchun zarur bo'lgan alohida bosqichlarni ketma-ket o'zgartirish jarayoni. Bu bosqichlar: jinoiy daromadlarni shakllantirish, jinoiy faoliyatdan olingan daromadlarni legallashtirish yoki legallashtirish, iste'mol qilish, jinoiy daromadlarni jinoiy investitsiya qilish yoki ularni qonuniy biznesga kiritish[2].

Huquqiy adabiyotlarda, xususan, sud-huquq sohasidagi jinoiy daromadlarni legallashtirish muammosi hali yetarlicha nazariy jihatdan yoritilmagan. Jinoiy daromadlarni legallashtirishning kriminalistik jihatida borasida huquqshunoslar orasida bir to'xtamga kelinmaganligi bois, bu turdagi jinoiy faoliyatning asosiy xususiyatlari (belgilari) quyidagicha taklif qilinadi:

- a) jinoiy daromadlarni legallashtirishning predmeti;

- b) jinoyatni sodir etish jarayoni (bosqichlari);
- d) legallashtirish vositalari (usullari);
- e) jinoyatchi shaxsi (portreti).

A) legallashtirish predmeti bo'lib, jinoiy daromad, pul, qimmatli qog'ozlar, qimmatbaho metallar va toshlar, ko'chmas mulk va boshqa mol-mulk, tovarlar, xom-ashyo, huquqiy hujjatlar va boshqalar.

Yuqorida sanab o'tilgan moddiy yoki mulkiy bo'lmagan qimmatliklar jinoiy faoliyat natijasida to'liq yoki qisman bo'lsa-da ortirilganligini tasdiqlovchi dalillar bo'lganda, kvalifikatsiyaviy ahamiyatga ega bo'ladi.

B) jinoiy daromadlarni legallashtirishni amalga oshirish jarayoni (bosqichlari) uch bosqichga bo'linadi: jinoyat sodir etishga tayyorgarlik; to'g'ridan-tog'ri amalga oshirish; keyinchalik ochiq foydalanish uchun qonuniylashtirilgan mablag'larning qaytarilishini ta'minlash.

Birinchi bosqichda harakatlar asosan:

- jinoiy daromadlarni (pul va boshqa mol-mulk) legallashtirish uchun qulay bo'lgan shaklga o'tkazish;
- yashirin saqlash uchun shart-sharoitlar yaratish;

– legallashtirishning optimal vositasini (usulini) tanlash, legallashtirishni xavfsiz amalga oshirishni ta'minlash uchun ishtirokchilar va tashkilotlar doirasini tanlash;

– legallashtirishning taxmin qilingan moliyaviy va moddiy xarajatlarini aniqlash.

Yuqorida ko'rsatilgan tayyorgarlik tadbirlari bilan bir qatorda, jinoyatni rejalashtirishni tartibga soluvchi shaxslarning roli, faoliyatning tartibini hisobga olgan holda, jinoyat oqibatida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan to'siqlarni bartaraf etishni nazarda tutadigan choralar ko'rish mumkin.[3]

Jinoiy daromadlarni legallashtirishning bosqichlari (kriminalistik belgilarning tarkibiy elementlari) jinoiy guruhlarining izchil faoliyati sifatida qaralishi kerak.

Shu bilan birga, jinoiy daromadlarni legallashtirish bosqichlarining soni, bizning fikrimizcha, qonuniylashtirish mexanizmining murakkabligiga, jinoiy tashkilotning tuzilishiga, jinoyat subyekting xususiyatlariga va bir qator boshqa holatlarga bog'liq.

Mavjud adabiyotlarni va tergov amaliyotini tahlil qilish va umumlashtirish qonuniylashtirishning ikki fazali, uch fazali va to'rt fazali modellarini ajratish imkonini beradi

Legallashtirishning ikki bosqichli modeli (sxemasi) eng sodda bo'lib, uyushgan guruh a'zolari tomonidan jinoiy daromadlar bilan pul mablag'larini naqdlashtirish, ayirboshlash operatsiyalari va birinchi bosqichni tashkil etuvchi bir qator boshqa operatsiyalar kabi moliyaviy operatsiyalarni qonuniylashtirishni amalga oshirishdan iborat. Keyingi bosqichda mablag'lar qonuniy ravishda olingan mablag'lar niqobi ostida qonuniy muomalaga qaytariladi.

Shu bilan birga, birinchi bosqichda amalga oshirilgan operatsiyalar qonuniy mablag'lar manbai sifatida joylashtiriladi.

Legallashtirishning uch bosqichli modeli (sxemasi) jinoiy daromadlarni joylashtirish, aralashtirish va birlashtirishdan iborat.

Joylashtirish bosqichida ayirboshlash operatsiyalari, naqd pulni moliyaviy vositalarga konvertatsiya qilish, pul mablag'larini boshqa shaxslarning, shu jumladan, boshqa mamlakatlarga hisob raqamlariga o'tkazish kabi operatsiyalar va boshqa bir qator operatsiyalar amalga oshiriladi.

Ikkinchi bosqichda, yuvilgan mablag'lar qonuniy ravishda olingan mablag'lar yoki moliyaviy vositalar bilan aralashtiriladi. Buning uchun katta pul oqimlariga ega bo'lgan moliyaviy va nomoliyaviy sektorlarning turli institutlaridan foydalanish mumkin. Aralashtirish ma'lum muassasalarga, muddatli omonatlarga mablag'larni investitsiya qilish niqobi ostida yoki bunday muassasalar bilan turli operatsiyalar niqobi ostida, masalan, go'yoki ko'rsatilgan xizmatlar, etkazib berilgan tovarlar va boshqalar uchun to'lovlar shaklida amalga oshirilishi mumkin. bosqichda, qonuniylashtirilgan qiymatlar qonuniy ravishda olinadigan daromad shakliga ega va huquqiy iqtisodiyotga birlashtiriladi.

To'rt fazali model (sxema) shuningdek, mablag'lar yoki boshqa mulk bilan bir qator ketma-ket operatsiyalardan iborat.

Birinchi bosqichda jinoiy guruh a'zolari pul mablag'larini manikyurlarning hisob raqamlariga o'tkazish yo'li bilan ozod qilinadi.

Ikkinchi bosqichda birja operatsiyalarini amalga oshirish, mablag'larni moliyaviy vositalarga aylantirish va hokazolarni amalga oshirish mumkin.

Uchinchi bosqich qonuniy faoliyat ko'rsatayotgan tashkilotlar, shu jumladan yirik va nufuzli tashkilotlarning hisobvaraqlari bilan operatsiyalardan foydalangan holda mablag'larni niqoblashdan iborat.

Oxirgi bosqichda uyushgan guruhlar tomonidan nazorat qilinadigan shaxslarning hisobvaraqlarida qonuniylashtirilgan daromadlarni birlashtirish (unifikatsiya qilish) amalga oshiriladi.

E'tibor qiladigan bo'lsak, qonuniylashtirish sxemalarining bunday bo'linishi shartli, chunki real hayotda legallashtirish jinoyatchilarning yagona niyati bilan qoplangan jinoiy daromadlarni qonuniy ravishda olingan ko'rinishga olib keladigan doimiy jarayondir.

Qayd etilganidek, jinoiy daromadlarni legallashtirish daromad olishning jinoiy manbalari, ularni saqlash va yashirish shakllari, joyi, vaqtning davomiyligi, legallashtirish shartlari, ishtirokchilar va legallashtirish jarayonida parallel ravishda amalga oshirilgan boshqa jinoyatlar bilan o'zaro bog'liqlik darajasini belgilash muhim.[4]

Jinoiy daromadlarni legallashtirish alohida jinoyat sifatida bozor iqtisodiyotiga o'tish davrida shakllanib, ularning muntazamliligi mulkning boshqa turlariga va davlat mulkiga egalik huquqi bilan bir qatorda iqtisodiy faoliyatning barcha sohalarida to'la va faol ishtirok etishi bilan bog'liq.

Jinoiy daromadlarni legallashtirishga aloqador jinoyatlarning tergovi jinoyat huquqi, kriminologiya, jinoyat-protsessual huquqi, kriminalistika va boshqa huquqiy fanlar nuqtai nazaridan har tomonlama o'rganish uchun yetarli ilmiy va amaliy asoslar to'liq foydalanilmagan. Shu bilan birga, jinoyatlarning ushbu toifasini aniqlash va tergov qilishda xorijiy tajribani o'rganish, jinoiy daromadlarni legallashtirishga qarshi kurash bo'yicha xalqaro hujjatlarni o'rganish legallashtirish va jinoiy faoliyat obyektiga qarab, legallashtirishning ma'lum usullarini (uslublarini) ajratish va guruhlash imkonini beradi.

Jinoiy daromadlarni legallashtirishning ma'lum usullarini quyidagilarga bo'lish mumkin:

- 1) moliya-kredit bank operatsiyalari amalga oshirish;
- 2) moliya-xo'jalik va boshqa tadbirkorlik faoliyatini amalga oshirish;
- 3) xalqaro moliya-xo'jalik faoliyatida ishtirok etish.

Moliya-kredit bank operatsiyalari jarayonida legallashtirish yo'llari juda xilma-xil bo'lib, asosan quyidagi operatsiyalarni o'z ichiga oladi:

a) pul mablag'larini bank hisobvarag'iga o'tkazish, pul o'tkazish, chet el valyutasini naqd pulga ayriboshlash, boshqa denominatsiya banknotlari uchun bir nomdagi banknotlarni almashtirish va boshqa operatsiyalar.

Jinoiy faoliyat natijasida orttirilgan pul mablag'larining asl mohiyati izlarini yashirish jarayoni (firibgarlik, noqonuniy iqtisodiy faoliyatdan tushgan daromadlar

va b.) ko'pincha bir soxta firma hisobvarag'idan boshqa hisobvaraqa pullarning bir necha bor o'tkazilishi orqali amalga oshiriladi. Kompaniyadan pul o'tkazmalari va to'lovlarni qonuniyligini ta'minlash maqsadida moliyaviy va iqtisodiy faoliyatni aks ettiruvchi turli xil hujjatlar (masalan, savdo shartnomalari, kreditlar, ta'minot, xizmatlar, sug'urta, hisob-kitoblar, mol-mulkni qabul qilish va topshirish aktlari hamda boshqa ko'plab harakatlar) rasmiylashtirilishi mumkin.

Odatda, jinoiy daromadlarni legallashtirishga qaratilgan bank operatsiyalarini amalga oshirish asosan, iqtisodiyotning muayyan sektorida tadbirkorlik faoliyati bilan shug'ullanuvchi, real sektorda hamda soxta firma va kompaniyalarning rahbarlari tomonidan ishlab chiqarish sohasida, transport va logistika hamda boshqa xizmatlar ko'rsatish, savdo, xizmat ko'rsatish va boshqalarda namoyon bo'ladi.

Jinoiy pul mablag'larini legallashtirish bir davlat valyutasini boshqa davlat valyutasiga ayriboshlash va kichik banknotalarga valyuta almashinuvi yo'li bilan amalga oshirilishi ham mumkin. Majburiy identifikatsiya qilish tartibidan qochish uchun almashinuvlar ko'pincha turli banklarda amalga oshiriladi.

b) jinoiy daromadlarni legallashtirishning eng ko'p uchraydigan usullaridan biri bo'lgan naqd pullarning bank hisobvarag'idan olishda bo'lib, bunday dalillarni aniqlash va mustahkamlash murakkab bo'lib, sababi banklarning rahbarlari ko'pincha legallashtirish ishtirokchilari sifatida ishtirok etishadi. Ko'pincha tijorat banklari to'g'ridan-tog'ri bankning ustav kapitaliga va boshqa aktivlariga ega bo'lgan jinoiy guruhlar tomonidan tuziladi.

Naqdashtirish turli usullar bilan amalga oshiriladi:

- yuridik shaxsning bank hisobvarag'idan naqd pul olish yo'li bilan pul mablag'larini qabul qilish, turli xil asbob-uskunalar, mahsulotlar, tovarlarni sotib olgan jismoniy shaxslar tomonidan qarz bitimlari bo'yicha qarzlarni to'lash orqali;
- naqd bo'lmagan mablag'larni xizmat shartnomalari, sug'urta, dividend to'lovlari, royaltlar ko'rinishida jismoniy shaxslarning hisob raqamlariga o'tkazib beriladigan pul mablag'laridan erkin tarzda olib qo'yish orqali;

– banklardan olingan naqd pulni yuridik va jismoniy shaxslar vakillariga berish huquqiga ega pochta-telegraf tashkilotlarining imkoniyatlaridan foydalanish orqali;

– shartnoma asosida yuridik va jismoniy shaxslar uchun kredit tashkilotlari tomonidan beriladigan kartochkalar yordamida naqd pul olish orqali. Yuridik shaxslar turli xil xizmatlar, xaridlar, mamlakatimiz va xorijda banklarda naqd pul yoki to'lovlarni olishi mumkin. Buning qulayligi shundaki, bir nechta to'lov va kredit kartalaridan foydalangan holda naqd pul berish va olish bo'yicha operatsiyalarning maxfiyligidadir.

d) chet elda amalga oshirilgan moliyaviy operatsiyalar asosida chet eldagi bank hisob raqamlariga pul o'tkazishda yuridik shaxs mahalliy banklarning xorijiy banklardagi vakillik hisobvaraqlaridan foydalanishi orqali.

Jinoiy daromadlarni yashirish uchun offshor hududlarda imkoniyatlar yaratilgan bo'lib, unda mablag'larning manbalari, shu jumladan jinoiy yo'l bilan olinganligiga jiddiy ahamiyat berilmaydi.

Qonuniylashtirilgan mablag'larni qaytarish uchun yirik kredit shartnomalarini tuzish keng qo'llaniladi. Ta'kidlash joizki, kredit berishning odatdagi tartibi kredit olish uchun arizani ko'rib chiqish, bank krediti to'lov qobiliyatini tahlil qilish, taqdim etilayotgan hujjatlarning huquqiy sifati, mijozning bank xavfsizligi xizmati tomonidan tekshirilishi va boshqa protseduralarni o'rganish uchun juda uzoq davom etadigan tartibni o'z ichiga oladi. Yuridik shaxslar tomonidan kredit olish jarayonini jadallashtirish kredit operatsiyalari uchun mas'ul bank xodimlari bilan korrupsiyaviy munosabatlarni o'rnatish va qo'llab-quvvatlash bilan birga amalga oshiriladi.[5]

Umuman olganda, jinoiy faoliyatdan olingan daromadlarni legallashtirishga aloqador jinoyatlarning kriminalistik tavsifi haqida so'z yuritganda mazkur jinoyatlarning kelib chiqishi, rivojlanishiga sabab bo'luvchi omillarga alohida e'tibor qaratish lozim. Chunki mazkur toifadagi jinoyalar latent turdagi jinoyatlar hisoblanib, aksariyat holatlarda yashirin tarzda amalga oshiriladiki, bu o'z

navbatida tergov organlaridan yuqori darajadagi bilim va malaka talab qiladi. Latent turdagi jinoyatchilikning sabablarini chuqur tahlil qilish hamda ularni har taraflama o'rganilishi jamiyatda yashirin jinoyatlarni keltirib chiqaradigan sabablar va sharoitlarni aniqlashga yordam beradi.

Adabiyotlar

1. Криминалистическая характеристика легализации (отмывания) доходов, полученных преступным путем.
Жамбалов Д. Б.
доцент кафедры уголовно-правовых дисциплин Восточно-Сибирского государственного университета технологий и управления. 2019
кандидат юридических наук E-mail: d-zhambalov@mail.ru
2. Кондратьева Е.А.,
кандидат экономических наук, доцент, ведущий научный сотрудник НИИ Счетной палаты Российской Федерации
Проблемы противодействия отмыванию доходов и финансированию терроризма: условия и факторы легализации преступных доходов в России
3. D.V.Bazarova, M.X.Kadirova, A.A.Xakberdiev, A.A.Xujanazarov.
Jinoiy daromadlarni legallashtirish bilan bog'liq jinoyatlarni tergov qilish: o'quv qo'llanma. – Toshkent, 2019. – 161 b.
4. Криминалистическая характеристика легализации (отмывания) доходов, полученных преступным путем.

Жамбалов Д. Б. доцент кафедры уголовно-правовых дисциплин Восточно-Сибирского государственного университета технологий и

управления. 2019

5. D.V.Bazarova, M.X.Kadirova, A.A.Xakberdiev, A.A.Xujanazarov. Jinoiy daromadlarni legallashtirish bilan bog'liq jinoyatlarni tergov qilish: o'quv qo'llanma. – Toshkent, 2019. – 161 b.